

הערב⁽¹⁸⁾.

וקבלן המתווך בהלואה, ואומר למלוה תן לו הלואה ואני אשלם לך, אף על פי שיש נכסים ללוה — אם ירצה המלוה יפרע מן הקבלן.

עם חכמים בענין הבאת ראיה לבית דין [בסנהדרין לא א], אם מביא אדם ראיה לבית דין אחרי שהודה כי אין לו ראיות — אין סומכים על ראיה זו, אף שלדעת רבן שמעון בן גמליאל סומכים עליה.

אמר רב הונא: כיצד נעשה אדם ערב, וכיצד הוא נעשה קבלן, אם אמר: הלוחו ואני ערב, או הלוחו ואני פורע, או הלוחו ואני חייב, או הלוחו ואני אתן — כולן לשון ערבות הן, משום שאמר לשון "הלווהו", שמשמעותו כי המקבל יהיה הלוח, והוא מתחייב לערוב לו שאם המקבל לא יפרע, הוא יפרע לו.

ואם אמר: תן לו ואני קבלן, או תן לו ואני פורע, או תן לו ואני חייב, או תן לו ואני אתן — כולן לשון קבלנות הן, משום שאמר לשון "תן לו" שמשמעותו, תן לו על חשבוני, ובכך שהמלוה נתן למקבל בשליחותו, נעשה קבלן של ההלואה.

איבעיא להו: אם אמר בלשון: הלוחו ואני קבלן, או תן לו ואני ערב, מאי? האם מה שקובע אם הוא ערב או קבלן, הוא מה שאומר בלשון "הלווהו" או בלשון "תן לו", או שמא מה שקובע הוא מה שאומר בלשון "ערב" או בלשון "קבלן".

אמר רבי יצחק: אם הזכיר לשון ערבות — משמעותו ערבות, ואם הזכיר לשון קבלנות — משמעותו קבלנות. ואין זה משנה אם הזכיר בהם לשון "הלווהו" או לשון "תן לו".

קעט-א

רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה — אחד זה ואחד זה בין הערב ובין הקבלן לא יפרע מתן תחילה, אלא יגבה מן הנכסים של הלווה.

אמר רבה בר חנה אמר רבי יוחנן: כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתו — הלכה כמותו אפילו שהוא דעת יחיד.

חזין משלושה מקומות שאין הלכה כמותו, ואלו הן:

א. ערב — היינו הדין האמור כאן, שאנו פוסקים כי המלוה יכול להיפרע מערב קבלן למרות שיש ללוה נכסים, וכדעת חכמים החולקים על רבן שמעון בן גמליאל.

ב. וצידוק, הוא הדין שנידון אגב מעשה שהיה בצידון בתנאי הגט [גיטין עד, א], שנחלקו חכמים ורבן שמעון בן גמליאל אם התנה שהגט יחול אם תתן לו חפץ מסוים, האם יכולה לקיים את התנאי בנתינת דמי החפץ, והלכה כחכמים שאינה יכולה לקיים את התנאי בנתינת דמי החפץ.

ג. וראיה אחרונה, מחלוקת אחרונה שנחלק

אבל אם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה תחלה הרי זה יתבע את הערב תחלה ויפרע ממנו אף על פי שיש נכסים ללוה. והראב"ד

18. כתב הרמב"ם [מלוה ולוה כה ד]: התנה המלוה על הערב ואמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה, אם יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב,

למלוה על הלוח כלום, אלא כל התביעה היא על הקבלן בלבד.

ודחינן: ולא היא, אין הדבר כן, אלא לא מיפטר לוח מיניה דמלוה עד שישא ויתן ביד, עד שהערב עצמו יקח בפועל את הכסף מיד המלוה ויתן ללווה, ואז תובע המלוה רק מן הערב.

מעשה: ההוא דיינא דאחתיא למלוה לנכסי דלוח מקמי דלתביעה ללוח, היה דיין שהוריד את המלוה לנכסי הלווה לפני שתבע מן הלווה לפרוע את החוב, סלקיה רב חנין בריה דרב ייבא, רב חנין סילק את המלוה מנכסי הלווה.⁽¹⁾

אמר רבא: מאן חכים למעבד כי הא מילתא, מי החכם שיכול לעשות כן לסלק את המלוה מנכסי הלווה אי לאו שהיה עושה כן רב חנין בריה דרב ייבא!

קסבר רבא: נכסיה דבר איניש אינון מערבין יתיה, נכסיו של אדם הם נעשים ערבים שלו, שנאמר [משלי כב כז]: "אם אין לך לשלם

רב הסרא אמר: כולן לשון קבלנות הן, אפילו אמר: תן לו ואני ערב, או הלווה ואני פורע, או הלווה ואני חייב, או הלווה ואני נותן לך, בר [חורן] מ"חלוהו ואני ערב", שהזכיר בו גם לשון "הלווהו" וגם לשון "ערב", רק באופן זה הוציא עצמו מכלל קבלנות.

רבא אמר: כולן לשון ערבות הן, אפילו אמר: הלווה ואני קבלן, תן לו ואני פורע, תן לו ואני חייב, שכל אלו משמעותם: אני אפרע בשבילו אם לא יפרע הוא בעצמו, ולא יפרע מן הערב תחילה, אלא מן הלווה. בר [חורן] מ"תן לו ואני נותן", שמשמעותו קבלנות, כיון שהזכיר לשון מתנה, גם בנתינת המלוה "תן לו" וגם בהתחייבות שלו "ואני אתן" שבאותו לשון שציוהו למסור למקבל, באותו לשון קבל עליו לפרעו, וכל שכן אם אמר: תן לו ואני קבלן, הרי זה כאילו קבל הוא עצמו את ההלוואה מיד המלוה בערבות, והמלוה יכול לגבות ממי שרוצה תחילה. והלכה כרבא.

אמר ליה מר בר אמרימר לרב אשי, הכי אמור אבא: אם אומר: תן לו ואני נותן — אין

מן הערב.

1. הנמוקי יוסף פירש שרב חנין סילק אותו מלהיות דיין. ויש לעיין אם כל טועה בדבר משנה מסלקים אותו, ובסנהדרין [לג א] טעה רבי טרפון בדבר משנה ולא מצינו שסילקו אותו. וכתב באילת השחר, כי אולי מי שמפורסם לתלמיד חכם, לא מסלקים אותו, מה שאין כן כאן הדיין לא היה מפורסם שהוא תלמיד חכם, וכיון שמצאו שהוא טעה בדבר משנה, סילקו אותו, וצריך עיון לדינא.

והרשב"א חולקים וסוברים, שתנאי זה שעשה המלוה אינו מחייב את הערב, שהערב לא סמך דעתו להתחייב כל זמן שיש ללוה נכסים.

וכתבו הראשונים, שגם בערב סתם, אם נסע הלווה למדינת הים, או שהיה אדם אלים שאינו מציית לדין, יכול המלוה לגבות מן הערב. וכתב הרשב"א שאם היו ללווה נכסים משועבדים שמכר לאחורים, נראה שהמלוה גובה מהם ולא מן הערב. וברמב"ן כתב, שכאשר מת הלווה וניח יתומים, ימתין המלוה עד ישגדלו, אבל הרשב"א כתב, שיש סוברים שאף אז יכול לגבות

שאביהם לווה בחייו, והוא נעשה ערב למלוה בשבילו, דפרעיה שפרע למלוה לאחר מות הלוחה מקמי דלודעינהו לפני שהודיע ליתמי שיפרעו את החוב, ולאחר שפרע למלוה מכספו, הוא בא לתבוע מהם את הכסף.

אמר רב פפא: לאחר שהערב שילם את החוב, אינו יכול לתבוע מהיתומים את מה ששילם, כי היתומים נתחייבו לערב בחוב של מלוה על פה, שאין שטר על החוב שחייבים לערב, ולא נשתעבדו נכסיהם לתשלום החוב, והחוב לשלם חוב של מלוה

למה [תגרום שהמלוה⁽²⁾] יקח משכבך מתחתך".

ולכן יש לדון את הנכסים כדין ערב, ותנן במשנתינו: המלוה את חבירו על ידי ערב — לא יפרע מן הערב, וקיימא לן שפירוש המשנה הוא לא יתבע ערב תחלה. וכיון שנכסיו של האדם הם כמו ערבים שלו, אם כן המלוה אינו רשאי לגבות את חובו מנכסי הלווה, קודם שתובע את הלווה לשלם, כי שמא יש ביד הלווה כסף לתשלום החוב⁽³⁾

מביאה הגמרא מעשה בהוא ערבא דיתמי

הלווה קרקעות זיבורית ברשותו, בכל זאת יכול המלוה לגבות מבינונית שמכר, כיון שעליו עיקר שעבודו.

והקשו האחרונים [אבי עזרי מלוה ולוה יט ב], כי בסוגייתנו מבואר שגם גבי נכסים משועבדים יש את הכלל שאין נפרעין מן הערב תחילה.

ובחידושי רבי אריה לייב [ח"א נח ז] תירץ, על פי מה שכתב לדייק ברמב"ם שיש ב' דינים, א. דין שלא יתבע מהערב תחילה, ב. דין שאין נפרעים מנכסי הערב אלא אם כן אין נכסים ללווה, והדין שלא יתבע מהערב תחילה הוא משום שעיקר החיוב הוא על הלווה, לכן אינו יכול לתבוע מהערב תחילה, והדין שלא יפרע מנכסי הערב אלא אם כן אין נכסים ללווה, הוא משום שעל דעת כן השתעבד הערב, ולפי זה ביאר, כי בשעבוד נכסים יש בהם רק את הדין שלא יתבע מהערב תחילה, כי אין בהם את הסברא שהוא לא התחייב על דעת שיגבה מהמשועבדים תחילה, ואם כן בשייר הלווה זיבורית ומכר את הבינונית, שלא שייך בו הדין שלא יתבע מהערב תחילה, כיון שעיקר דינו בבינונית, וגם לא שייך בו הדין שלא יפרע

2. מצודות דוד שם.

3. הרשב"א בגיטין [נ ב] הקשה מדוע הוצרכו חכמים לתקן שאין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין [כדי שלא יפסידו הלקוחות], הרי גם בלא תקנה זו, ישנה הלכה שאין נפרעין מן הערב תחילה, ובסוגייתנו מבואר שהנכסים משועבדים לבעל חוב מדין ערבות, אם כן מצד הדין אין לגבות מנכסים משועבדים כשיש אפשרות לגבות מנכסים בני חורין.

ותירץ, כי הטעם שאין נפרעין מן הערב תחילה, הוא משום שהערב לא חסכים לשעבד עצמו אלא רק במקרה שלא יהיו ללווה נכסים להפרע מהם, ועיקר שעבודו של המלוה הוא על הלווה ולא על הערב, מה שאין כן נכסי הלווה, שעיקר דעתו של המלוה עליהם, וגם הלווה בשעת הלוואה מסכים לשעבד את כל נכסיו, ולכן לולא תקנת חכמים שאין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין, היינו אומרים כיון שעיקר שעבודו של הבעל חוב הוא על קרקע הבינונית של הלווה, [שבעל חוב דינו לגבות מקרקעות הבינונית] אם כן אף אם שייר

על פה הוא רק מדין פריעת בעל חוב

מצוה, (4) ויתמי הפחותים מגיל י"ג לאו בני

ב] כי דין פריעת בעל חוב מצוה תלויה במחלוקת האם שעבודא דאורייתא, ולמאן דאמר שעבודא דאורייתא, חיוב הפרעון הוא מחמת זכות הממון של החוב.

וצריך ביאור לאותם ראשונים הנוקטים כי רב פפא סובר ששעבודא דאורייתא, מדוע הוא סובר שפריעת בעל חוב אינה אלא מצוה. ובראב"ד בשיטה מקובצת כתב כי באמת רב פפא סובר ששעבודא לאו דאורייתא, ולכן הוא נקט שפריעת בעל חוב אינה אלא מצוה, וכן כתב הנמוקי יוסף.

אבל התוס' רא"ש בכתובות [פו א] אינו סובר כן, שהוא הקשה, כיון ששעבודא דאורייתא מדוע לא גובים לבעל חוב את שעבודו אפילו מיתומים קטנים, שהרי נשתעבדו לו נכסי אביהם, ואף על פי שאינם חייבים במצוות, מכל מקום כיון ששעבודו מונח לפניו, מדוע לא יקחנו? ותירץ, כיון שהנכסים הם עכשיו ברשות היתומים, והם אינם מחוייבים במצוות, לא גובים את החוב מנכסיהם, שהנכסים הם ערבים, וכיון שהלוה אינו חייב, אף הערב לא נתחייב.

וכן כתב הרמ"ה כי רב פפא סובר ששעבודא דאורייתא, ומכל מקום אם אין מצוה לפרוע אין שעבוד נכסים.

וכתב עוד, כי כל זה במלוה על פה, אבל במלוה בשטר ששעבד עצמו, בזה אין הבדל בין יתומים גדולים ליתומים קטנים, ויכול לגבות מהנכסים. וכן סוברים הרבינו גרשום והר"י מיגאש והעליות דרבינו יונה, כי במלוה בשטר לדעת כולם גובים מהיתומים מכח שעבוד הנכסים שתקנו חכמים, וכל המחלוקת היא במלוה על פה שתקנו לגבות מן היורשים כדי שלא תנעל דלת בפני לוויין, האם גם יתומים קטנים נכללו בחיוב זה או לא. וכן משמע ברשב"ם, אבל לא מחמת הטעם שיש שעבודא דרבנן, אלא משום שיש במלוה בשטר חוב ממון

מהערב תחילה כיון שעיקר דעתו של המלוה על הנכסים, והלוה בשעת ההלוואה מסכים לשעבד את כל נכסיו, לולי תקנת חכמים לטובת הלקוחות שיגבה קודם מנכסים בני חורין, היה יכול לגבות מהבינונית המשועבדת.

4. המקור למצות פריעת חוב, כתב הרידב"ז בתשובה [ח"ב סימן תרי, הובא בגליון הש"ס כתובות פו א], שהוא מהפסוק [ויקרא ה כג] "והשיב את הגזילה אשר גזל או את העשק אשר עשק וכי" ובכלל זה הלוואה, שנאמר [שם כד] "או מכל אשר ישבע עליו" ובבבא מציעא [מח א] ריבו מפסוק זה "תשומת יד" דהיינו הלוואה. אבל רש"י בסנהדרין [ב א] חולק וסובר כי אם אינו פורע הלוואה אינו עובר על גזל, כי מלוה להוצאה ניתנה. אלא רש"י סובר [כתובות פו א] שהוא נלמד מהפסוק [ויקרא יט לו] "היך צדק" — שיהא הן שלך צדק, ולא שלך צדק.

הרמב"ן והריטב"א לקמן [קעה ב] חלקו על רש"י ופירשו, כי הפסוק "היך צדק" בא לומר שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב. וכיון שבשעת החוב פיו וליבו שוים לפרוע החוב, לא שייך בו חסרון מצד "היך שלך צדק", ופירשו כי המקור למצות פריעת חוב הוא מהפסוק "והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה" [דברים כד יא]. וכן כתב השיטה מקובצת [כתובות פו א] בשם הרא"ה שהוא מהפסוק "יוציא אליך" שאנו לומדים משם כי עליו מוטל להוציא.

עוד כתב השיטה מקובצת שם, כי כל זה למאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא, אבל מאן דאמר שעבודא דאורייתא אינו לומד מהפסוק שיש עליו מצוה בפריעת החוב, כי לשיטתו הוא חייב לפרוע אף בלא מצוה, אלא הוא לומד מהפסוק שבעל חוב דינו בזיבורית. וכן כתבו הרמב"ן [לקמן קעה ב] והריטב"א [קידושין יג

מיעבד מצוה נינהו, אינם חייבים במצוות, (5)

ואי אפשר לכפותם לפרוע החוב, (6) ורק

וצריך לפרוע.

אבל התוספות חולק וסובר, כי רב פפא דיבר אפילו במלוה בשטר.

העינים למשפט הביא את קושיית הפני יהושע בכתובות על אותן שיטות הסוברות כי מדובר כאן במלוה בשטר, וכן לאותן שיטות הסוברות כי רב פפא סובר ששעבודא דאורייתא, מדוע לדעתו אין גובים מנכסי הבעל חוב כשאין עליו מצוה לפרוע, כי במה שונה הוא מהלקוחות שאינם מצווים לפרוע את החוב ובכל זאת גובים מהם, ותירץ, כי מה שגובים מהנכסים שביד הלקוחות, זהו מחמת שהנכסים משועבדים לקיום המצוה שלו, אבל כשאנו מצווה לפרוע גם הנכסים אינם משועבדים, ועוד תירץ, כי הלקוחות עשו שלא כדין בזה שקנו שעבודו ולכן גובים מהם, מה שאין כן היתומים.

5. שערי יושר [שער ה פרק ב] הקשה, כי לרב פפא כל ספק שיש לו אם הוא חייב בפרעון, הרי זה ספק במצוה, וצריך להיות הדין שספקו לחומרא כמו בכל ספק איסור, ומדוע ההלכה היא שפטור מדין המוציא מחבירו עליו הראיה, והעלה שם, כי גם לדעת רב פפא יש בשעבוד הגוף ענין של חוב ממון, ויש למלוה זכות ממונית שמחוייב הלוה להעמיד לו מנכסיו כנגד מה שלוה ממנו, והמצוה היא תולדה מהחוב, ואם נפסק על החוב שפטור מדין המוציא מחבירו עליו הראיה, שוב אין עליו מצוה לפרוע החוב. וכן הוכיח הקובץ שיעורים [תרסח] מכך שיש ירושה בחוב, משמע שיש בזה חוב ממון, שאם אינו אלא מצוה לא היה בו דין ירושה, כי אין ירושה אלא רק על זכות ממונית.

בשו"ת הרשב"א [ח"ג סימן נו] כתב שלא יורדים לנכסי הלוה להגבות החוב, אלא כופים אותו עד שיקיים מצותו, וכן משמע בתוס' רי"ד [כתובות פו א]. אבל הרמב"ן לקמן [קעה ב]

והריטב"א בקידושין [יג ב] כתבו, כי גם למאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא, בית דין יורדים לנכסי הלוה להגבות את החוב מדין כפיה על המצוות, כי עד שאתה כופהו בגופו כפהו בממונו. ובשערי יושר [שם] הקשה, כיון שהלוה אינו פורע מרצון, איך יזכה בו המלוה, ואין לומר שהוא זוכה בו מטעם הפקר בית דין, כי אם כן אינו פרעון חוב, אלא ממון הפקר בא לידו, והכריח מזה שגם למאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא, יש למלוה זכות ממונית על בעל הנכסים ושוב יכול ליטול נכסיו בעל כרחו, כי מה שאי אפשר ליטול את נכסי האחר בעל כרחו הוא משום שליטת בעליו, ואם יש למלוה קנין בגוף הלוה שיזכה בממונו, יכול הוא לזכות בממונו בעל כרחו.

6. הקצות החושן [ג א] כתב, כי לשיטות שהחייב לשלם חוב הוא משום מצוה, אם כן מה שכופים אותו לשלם הוא מדין כפיה על המצוות, וצריך לכך בית דין מומחין, ומה שאנו כופים בעל חוב, זהו משום שאנו עושים זאת בשליחותם. אבל הנתיבות המשפט [שם] חולק וסובר כי כל אדם מצווה להפרישו מאיסור, והוכיח כן מנרצע שיכול רבו להכותו להפרישו מאיסור שפחה, וכדעת הנתיבות המשפט כתב הים של שלמה [ב"ק פרק ג סימן ה]. ובמשובב דחה את דברי הנתיבות, כי כל אדם מצווה רק להפרישו מאיסור, אבל לחייב אדם לקיים מצות עשה, צריך דווקא בית דין, וחלוק כפיה לקיים מצוה מכפיה להפריש מאיסור, שבכפיה לקיים מצוה כופים ומכים אותו לקיים את המצוה עד שתצא נפשו, מה שאין כן לאפרושי מאיסורא מותר רק להכותו.

ומה שכתב המשובב נתיבות לחלק בין כפיה למצוה לכפיה להפריש מאיסור, עיין בר"ן חולין [קלב ב ד"ה בד"א] שסובר כי גם בכפיה על

כאשר יגדלו יוכל לתובעם בדין.

עד שיגדלו וידעו לטעון ולברר את דינם, כי אימר צררי אתפסיה שמא אביהם נתן לבעל חוב מעות או כסף וזהב במשכון בשעת מיתה, (7) כדי לפטור את הערב, ולא הספיק ליטול את השטר מיד הלוח. (8)

ורב הונא בריה דרב יהושע אמר: היתומים הם בני עשיית מצות פריעת חוב, אבל מטעם אחר הערב אינו גובה מהם את החוב

תרי, שמצות פריעת בעל חוב היא מצות לא תעשה משום גזילה, אם כן מדוע צריכה הגמרא לומר שכופים אותו משום העשה, הרי גם בלא העשה כופים אותו משום הלא תעשה.

ובשערי חיים [קידושין סימן טז] תירץ, כי רק מאן דאמר שעבודא דאורייתא סובר שעובר על לא תעשה, כיון שהשעבוד הוא מקצת קנין, וכשאינו משלם עובר בלא תעשה של גזילה, אבל לרב פפא הסובר שעבודא לאו דאורייתא, אין למלוה זכות ממון בנכסי הלוח ולא שייך בו גזילה. עוד תירץ, כי הראשונים נחלקו אם כופים על לא תעשה, שהר"ן בחולין [דף קלב] סובר שכופים, ובשערי תשובה [שער ג אות יא] מדויק כי רק על מצות עשה כופין, ולדעת הרבינו יונה בשערי תשובה יש לומר, כי גם למאן דאמר שעבודא דאורייתא, אמנם יש לא תעשה כשאינו פורע החוב, אבל אין כופין על לא תעשה.

הדברי יחזקאל [סימן נא אות ב] תירץ, כי הלאו נאמר רק כשאין דעתו לשלם את החוב, אבל אם בדעתו לשלם לאחר זמן, אינו עובר אלא רק על עשה. ובקובץ שיעורים [כתובות פו א] תירץ, שאינו עובר על הלאו כל זמן שבירו לפרוע את החוב.

7. הרשב"ם פירש כי רק במלוה על פה חוששים לצררי, ובתוספות הקשו כי במלוה על פה נטעון ליתומים ההחוב פרוע, ותיצרו הראשונים, כי מדובר שמת קודם זמן הפרעון, ויש חזקה שאין אדם פורע קודם זמן הפרעון, ומכל מקום ביתומים חוששים לצררי.

8. רש"י ערכין כב א

איסור לא תעשה כופים אותו עד שתצא נפשו, והרבינו יונה [הובא בשיטמ"ק כתובות פו א] סובר שגם במצות עשה אין כופין אותו עד שתצא נפשו ממש, אלא רק מחלישים אותו.

האור שמח [ממרים ד ג] כתב כי בהכאה למצות עשה לא צריך בית דין, ורק בדבר שצריך שיעשה מדעתו כגון גיטין שלא מועיל גט המעושה, בזה צריך כפייה על ידי בית דין, וכן למאן דאמר מצוות צריכות כוונה, גם במצוות צריך שבית דין יכפו, כי רק על ידי כפייתם נחשב שעושה לרצון. כמבואר בריטב"א [ראש השנה כח א ד"ה שלחן] שבכפיה על ידי בית דין נחשב לרצון, כיון שמצוה לשמוע דברי חכמים.

הקובץ שיעורים [ח"ב כג ו] כתב כי במצוות שעיקרם היא התוצאה של המעשה, לא צריך כוונה למצוה, כי כוונה צריך רק כשהמצוה היא עצם המעשה, שאז צריך כוונה כדי שהמעשה יחשב מעשה מצוה. ובפריעת בעל חוב לא צריך כוונה כיון שתכלית המצוה היא מה שהמלוה מקבל מעותיו. וכן כתב בשו"ת מהרי"ט [ח"א קכז] שאפטרופסין יכולים לפסוק צדקה על היתומים כדי להגן עליהם אף שאין היתומים נותנים מדעתם, כיון שהעניינים נהנים מנכסי היתומים, וזכות הוא להם, והוכיח כן מלעיל [ח ב] שרבא כפה את רבי זירא ונטל ממנו צדקה, הרי שגם על ידי כפייה יש קיום מצות עשה, כי בצדקה העיקר שיהנה העני.

המנחת חינוך [מצוה רכח אות ד] הקשה לדעת החינוך שכל מי שאינו פורע חובו עובר בלא תעשה של "לא תגזול" וכשיטת המרדכי [כתובות רכב] והרדב"ז בתשובה [ח"ב סימן